TEKSTS UN VARA

Ventspils Valsts 1.ģimnāzijas latviešu valodas un literatūras skolotāja

Gunita Smiltiņa – Apine

Meistarklase

23.08.2023.

“VARA” KĀ POLISĒMISKS JEB DAUDZNOZĪMĪGS JĒDZIENS. KĀ LINGVISTISKI RAKSTUROT JĒDZIENU “VARA”, UN KĀ ŠĪ ANALĪZE PALĪDZ IZPRAST TĀ NOZĪMES UN LIETOJUMU DAŽĀDOS KONTEKSTOS?

Zināt jēdziena “vara” un ar to saistīto vārdu / vārdu savienojumu nozīmes un kontekstus.

1. Atrodiet dažādās vārdnīcās jēdziena ‘vara’ definīcijas, iepazīsties ar tā lietojuma biežumu un kontekstiem! Apkopojiet svarīgāko informāciju un rakstiet secinājumus!

2. Dariniet pēc iespējas vairāk vārdu ar lietvārdu ‘vara’(piemēram, varaskāre, varēt) un noskaidrojiet to iekļāvumu stabilos vārdu savienojumos un latviešu frazeoloģismos!

3. Veidojiet vārdu savienojumus ar jēdzienu ‘vara’ (piemēram, politiskā vara, mediju vara)! Papildiniet savus secinājumus!

(Laiks apm.15min.)

4. Grupā salīdziniet un pārrunājiet individuālā darba rezultātus (secinājumus), veidojiet kopīgus secinājumus! Vērtējiet jēdziena nozīmes, lietojumu un izpratni dažādos kontekstos!

5. Uzzīmējiet, ar ko jums asociējas ‘vara’, un veidojiet kopsavilkumu (piemēram, domu karti), par jēdziena ‘vara’ nozīmēm šaurākā un plašākā izpratnē!

VARA KĀ IZPĒTES TĒMA. KĀ JĒDZIENS TIEK/ VARĒTU TIKT IZTIRZĀTS LITERATŪRĀ?

1. Identificēt tematu daudzveidību saistībā ar jēdzienu "vara", to potenciālu literatūrā.

2. Raksturot teksta žanriskās, satura un valodas īpatnības, kas tiek izmantotas, atklājot ar varu saistītus tematus literatūrā.

3. Skaidrot subjektīvo faktoru personības, vēsturisko notikumu un laikmeta atspoguļojumā literatūrā un kritiski vērtēt šādu darbu nozīmi mūsdienu sociālo procesu un kultūrvēstures izpētē.

Darbs grupās

1. Atsauciet atmiņā iespējamos varas izpausmes veidus, varas avotus un varas pozīcijas!

2. Veidojiet vizuālu uzskates materiālu (piemēram, domu karti) ar literāro darbu tematiem saistībā ar varu dažādās izpausmēs! Norādiet katrai idejai piemērotāko tekstu žanru un pamatojiet šo izvēli!

3. Vizuāli izceliet un pārrunājiet tos tematus, kuri, jūsuprāt, literatūrā ir mazāk aplūkoti vai uzskatāmi par tabu! Miniet šāda trūkuma iespējamos iemeslus!

VARAS IZPAUSMJU ATSPOGUĻOJUMS LITERATŪRĀ

KRIEVIJAS NOLAUPĪTO UKRAINAS BĒRNU LIKTEŅI (BALSU ROMĀNS)

3. Diskutējiet!

- Kā literatūrā atainot ievērojamu personību (vēsturisku, mūsdienu) pieredzi (t.sk. attiecības ar varu) un uzskatus par varu? Kādi teksta žanri būtu piemēroti? Kādi teksta elementi (piem., avīžu raksti, vēsturiskas liecības, liriskas atkāpes u.c.) iederas vēstījumā? Kādi valodas līdzekļi ir izmantojami?
- Cik literārie darbi ir uzticami kā vēstures avoti?
- Cik daudz literārie darbi uztverami un izmantojami kā literārās un mākslinieciskās interpretācijas, inscenējumi?

Apkopojiet svarīgākās diskusijas atziņas 3–4 tēzēs!